

ประสิทธิผลการดำเนินการตามนโยบายการชำระหนี้เกษตรกรไทย
ตามหลักพุทธจริยธรรมาภิบาล
The Effectiveness of Policy Implementation of Farmer's Debt
Liquidation according to the Buddhist
Good Governance Principles

ธนาพร ภัทรวงศ์วานิชย์*

โกนิฐฐ์ ศรีทอง**

สุรพล สุธะพรหม***

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ได้แก่ (๑) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการชำระหนี้ของเกษตรกรไทย (๒) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการชำระหนี้ของเกษตรกรไทย (๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการชำระหนี้ของเกษตรกรไทยตามหลักพุทธจริยธรรมาภิบาล ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน ๒๓ รูป/คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบ ตัวต่อตัว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ และเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนร่วมในการสนทนากลุ่มเฉพาะ ๒ กลุ่มๆ ละ ๑๒ คน เลือกแบบเจาะจงจากเกษตรกรที่เลี้ยงในจังหวัดฉะเชิงเทรา และ ๑๓ รูป/คน เลือกแบบเจาะจงจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ๑๗๕ คน จากประชากรจำนวน ๓๒๐ คน ใช้สูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ และค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบสมมติฐาน โดยการทดสอบค่าที (t-test) และทดสอบค่าเอฟ (F-test)

ผลจากการวิจัย

๑. พบว่าสภาพปัญหาการชำระหนี้ของเกษตรกรไทย มี ๓ ปัจจัย คือ ๑.๑. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การศึกษา ปัญหาครอบครัว ค่านิยมที่ผิด ๑.๒. ปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาการ

* วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ผลิต การตลาด แหล่งเงินทุน และ ๑.๓. ปัจจัยนโยบายการชำระหนี้ ได้แก่ การประสานงาน
บกพร่อง การประชาสัมพันธ์ ไม่ทั่วถึง การดำเนินโครงการไม่ต่อเนื่อง งบประมาณไม่เพียงพอ

๒. องค์ประกอบของการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการชำระหนี้ของเกษตรกรไทย
ประกอบด้วย

๒.๑ การวางแผน บริหารโดยรัฐบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ การให้การศึกษา
ปรับเปลี่ยนค่านิยม พฤติกรรมของเกษตรกร เกษตรกรมีส่วนร่วมแก้ปัญหา และนำหลักเศรษฐกิจ
พอเพียงมาเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต

๒.๒ การจัดองค์การ บริหารโดยรัฐบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สร้างเครือข่าย
ชุมชนเกษตรกร ให้สินเชื่อกลุ่มเกษตรกรแทนการให้สินเชื่อรายบุคคล จัดสรรผู้เชี่ยวชาญลงพื้นที่
แก้ปัญหาต่อเนื่อง เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาภาคการเกษตรแบบครบวงจร

๒.๓ การบังคับบัญชา บริหารโดยรัฐบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ จัดฝึกอบรม
อาชีพเกษตรกรรอบด้าน เน้นเรื่องการวางแผนทางการเงิน กำหนดมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สิน
ประชาสัมพันธ์ด้านเกษตรให้ครบวงจรทั่วถึง มอบหมายความรับผิดชอบแบบเจาะจง

๒.๔ การประสานงาน บริหารโดยรัฐบาล คือ ขยายผลเพื่อให้ความช่วยเหลือ
เกษตรกรรายอื่น ประสานงานและประชุมร่วมกันทุกส่วนงาน เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สิน
ทุกไตรมาส เกษตรกรต้องสามารถพึ่งพาตนเองได้

๒.๕ การควบคุม บริหารโดยรัฐบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ ประเมินผลทุก
โครงการอย่างต่อเนื่อง การใช้งบประมาณต้องคุ้มค่า ควบคุมกำกับดูแลการดำเนินการโครงการ
ต่างๆ อย่างใกล้ชิด และต้องเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

๓. แนวทางการชำระหนี้ของเกษตรกรไทยตามหลักพุทธจริยธรรมาภิบาล ก่อให้เกิด
ประสิทธิผล คือ เกษตรกรมีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้น มีเงินออมเพิ่มขึ้น มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีศักยภาพการ
ชำระหนี้ดีขึ้น มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินลดลง และมีความสามารถชำระหนี้ได้ในที่สุด

คำสำคัญ : ปัญหาการชำระหนี้เกษตรกรไทย, องค์ประกอบของการบริหารงานเพื่อการชำระ
หนี้, แนวทางการชำระหนี้ตามหลักพุทธจริยธรรมาภิบาล

ABSTRACT

Objectives of this dissertation were: 1. to study the problems of Thai farmers' debt liquidation, 2. to analyze the component of the debt liquidation of Thai farmers and 3. to propose the method of debt liquidation of Thai farmers according to the Buddhist good governance. Methodology was the mixed method research between the qualitative and quantitative research methods. The qualitative research collected data from 23 key informants, purposefully selected

from experts. The tool used to collect data were structured in-depth-interview, collected data by face-to-face interviewing and analyzed data by descriptive interpretation. Data were also collected from two groups of participants, who were experts in the farmers' debt liquidation, in focus group discussions, 12 and 13 members in each group. Data were analyzed by descriptive interpretation. Quantitative research collected data by questionnaires from 175 samples, derived from 320 populations, using Krejcie and Morgan's table. Data were analyzed by frequency, percentile, mean, standard deviation, t-test and F-test, one way ANOVA.

Findings were as follows:

1. State of the problems of Thai farmers' debt liquidation consisted of 3 factors; 1.1 personal factors such as education, family problems, wrong value, 1.2 environmental factors such as production, market, sources of fund and 1.3 the policy problem of debt payment such as inadequate coordination, not-fully covered public relations, discontinuous project operation, inadequate budget.

2. The formal component of debt liquidation consisted of;

- 2.1 Planning administered by government and concerned agencies.

The parties concerned should put the wage on educational reform, encourage farmers to change value and behavior, to jointly solve any problems and apply the Sufficiency Economy in daily living.

- 2.2 Organizing administered by government and concerned agencies.

This is to set up net work and participatory systems of farmer communities, give credit to the group of farmers instead of to the individuals, recruit the experts in debt liquidation to give direct advices to farmers at all regions and to act as the center for integrated farmers development.

- 2.3 Directing administered by government and concerned agencies.

There should be training in all aspects, especially the family financial planning and public relations about local farmers at every spot and locality and issue direct responsibility to the concerned units.

- 2.4 Coordinating administered by government and concerned agency.

This is to extend the help to other group of farmers, coordinate with all agencies to meet and discuss the clear plans to solve the farmers' debt quarterly so that farmers can be self-sufficient.

2.5 Controlling by government and concerned agencies. This is to evaluate every project continuously, use budgets for values, control and monitor every project closely for the faire and just treatment to all parties concerned.

3. The effective mean for the farmers' debt liquidation according to the Buddhist good governance is to help farmers to increase their net incomes, more savings, good quality of life, debt payment potentials, the decreased rate of debt against assets and potentials to pay debts at the end.

Keyword: The Problems of Thai Farmers' Debt Liquidation, The Component of the Debt Liquidation of Thai Farmers, The Method of Debt Liquidation of Thai Farmers According to the Buddhist Good Governance

๑. บทนำ

ประชากรในประเทศไทยจำนวนมากมีอาชีพทางการเกษตร ฐานะทางเศรษฐกิจครอบครัวยากจน ผลผลิตทางการเกษตรมีราคาต่ำ ส่งผลให้ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกร มีรายจ่ายมากกว่ารายรับ เป็นผลทำให้เกษตรกรเกิดหนี้ ทั้งในระบบสถาบันการเงิน และหนี้สินนอกระบบสถาบันการเงิน เกษตรกรทุกคนต้องดิ้นรนหาทางออกให้กับการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการที่เหมาะสม รวมถึงเกษตรกรที่ประสบกับภัยธรรมชาติ น้ำท่วม ที่ดินทำกินน้อย แห้งแล้ง ไม่มีน้ำทำการเกษตร และซ้ำเติมด้วยปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง สังคมไทย (Thai Society) เป็นสังคมเกษตรกร (Agrarian Society) คิดเป็นประมาณร้อยละ ๘๐ เปอร์เซนต์ของประชากรทั่วทั้งประเทศ^๑

นโยบายการชำระหนี้ของเกษตรกรไทย เป็นนโยบายที่ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ได้มีแนวทางในการสนับสนุนนโยบายด้านเกษตรกร เพื่อสนับสนุนชาวเกษตรกร การจัดตั้งสหกรณ์ที่สมาชิกได้รับผลประโยชน์เท่าเทียมกันตามความสามารถ เช่น ธนาคารข้าว สหกรณ์ออมทรัพย์ กองทุนพืชผลและสัตว์เลี้ยง เพื่อให้สมาชิกในชุมชนทุกคนพึ่งพาตัวเองได้อย่างยั่งยืน มีเกียรติ และศักดิ์ศรี เพื่อการสนับสนุนงบประมาณให้เกิดการวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มรายได้แก่ผู้ผลิตให้มากขึ้น รวมทั้งช่วยรักษาสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศให้เกื้อกูลแก่การดำรงชีวิตที่เป็นสุข เพื่อสนับสนุนงบประมาณเพื่อการเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรรมแบบทางเลือกอื่นๆ เพื่อลดต้นทุนการผลิต อันจะทำให้มีผลกำไรมากขึ้น มีสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์เกื้อกูลแก่การมีชีวิต ส่งเสริมให้มีตลาดชุมชนเครือข่าย หรือเครือข่ายตลาดชุมชน ลดการพึ่งพาตลาดของทุนนิยมเสรี และทำให้ชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง

^๑ จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร, สังคมทางแกวักฤตสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทฟ้าอภัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑.

สภาพปัญหาของเกษตรกรไทยในยุคปัจจุบันนี้ คือ ชาวเกษตรกรขาดหลักการ ขาดหลัก พุทธธรรม ในการดำเนินชีวิต เช่น การขาดความพากเพียรในการทำงานหรือการศึกษาวิชาการ เกษตร การไม่รู้จักประหยัดทรัพย์ มีการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย เกินความจำเป็น มีการคบคนพาลเป็น เพื่อน ชอบแนะนำไปในทางที่ผิดหรือที่ไม่ควร แนะนำให้ไปเล่นการพนัน ให้ไปลักขโมย ให้กินยาบ้า ให้เสพยาเสพติด ขวนไปฉุดคร่าทำอนาจาร มีการใช้จ่ายทรัพย์เกินฐานะ ใช้ชีวิตให้เป็นไปตามกระแส นิยมของความต้องการ (ตัณหา) และไม่รู้จักเพียงพอ ทำให้รายได้ไม่เพียงพอ ปัญหาที่ตามมาคือการ เป็นหนี้สินจำนวนมาก^๒

สาเหตุของหนี้สินของเกษตรกรไทยเกิดจากตัวแปรใด ตัวแปรหนึ่ง ยังไม่สามารถระบุ สาเหตุได้ ผู้วิจัยมีความประสงค์ศึกษาเรื่อง “ประสิทธิผลการดำเนินการตามนโยบายการชำระหนี้ ของเกษตรกรไทยตามหลักพุทธจริยธรรมาภิบาล” เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการชำระหนี้ของ เกษตรกรไทย เพื่อวิเคราะห์การบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการชำระหนี้ของเกษตรกรไทย เพื่อ นำเสนอการชำระหนี้ของเกษตรกรไทยตามหลักพุทธจริยธรรมาภิบาล นอกจากนั้น ผลงานวิจัยครั้ง นี้ ผู้บริหาร ธ.ก.ส. และบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นฐานข้อมูลสารสนเทศในการ ปรับปรุงพัฒนาการดำเนินการทางเกษตรให้มีความเจริญรุ่งเรือง และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของ เกษตรกรที่ดีต่อไป

๒. วัตถุประสงค์การวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการชำระหนี้ของเกษตรกรไทย

๒.๒ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการชำระหนี้ของเกษตรกร ไทย

๒.๓ เพื่อนำเสนอแนวทางการชำระหนี้ของเกษตรกรไทยตามหลักพุทธจริยธรรมาภิบาล

๓. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการดำเนินการตามนโยบายการชำระหนี้เกษตรกรไทยตาม หลักพุทธจริยธรรมาภิบาล” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยประกอบด้วย ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านประชากร ขอบเขตด้านพื้นที่ และขอบเขตด้านระยะเวลา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขอบเขตของเนื้อหาและนำเสนอข้อมูลตามลำดับขั้นตอน การศึกษาประสิทธิผลการดำเนินการตามนโยบายการชำระหนี้เกษตรกรไทยตามหลักพุทธจริยธรรมาภิบาล มีรายละเอียดดังนี้ ๑) สภาพปัญหาการชำระหนี้ของเกษตรกรไทย ๒) นโยบายที่เกี่ยวข้อง

^๒ ดวงพร สมสมัย, “การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ๔ : กรณีศึกษาอำเภอวังสามสีบ จังหวัดอุบลราชธานี”, รายงานการวิจัย, (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๓).

กับการชำระหนี้ของเกษตรกรไทย ๓) แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการบริหารงานเพื่อการชำระหนี้ ๔) หลักพุทธจริยธรรมมาภิบาลที่ส่งเสริมเกษตรกรไทยเพื่อการชำระหนี้ ๕) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการดำเนินการตามนโยบาย ๖) กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒. ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการชำระหนี้ของการเกษตร รวมจำนวน ๒๓ รูป/คน และ ทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ ๒ ครั้ง

การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรเป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนโยบายรัฐในโครงการพักชำระหนี้เกษตรกร ได้แก่ ผู้บริหาร (ธ.ก.ส.) เจ้าพนักงาน (ธ.ก.ส.) เจ้าหน้าที่ภาครัฐ(สหกรณ์การเกษตร) และเกษตรกร ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน ๓๒๐ คน^๓ ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนของประชากรกลุ่มตัวอย่างใน ๑๑ อำเภอ

๔. ผลการวิจัย

องค์ประกอบของการบริหารงานเพื่อการชำระหนี้

๔.๑ การวางแผน

๑. การให้การศึกษา เน้นบุคลากรของเกษตรกร จะทำให้เกษตรกรที่ยากจนสามารถได้เรียนหนังสือ มีวิชาเพื่อศึกษาหาความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง สามารถพึ่งพาตนเอง และสามารถหาเลี้ยงครอบครัว มีความคิดอ่านที่กว้างไกล มีวิสัยทัศน์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องงานด้านการเกษตร การตัดสินใจกู้หนี้ยืมสิน ต้องรู้ว่าการเงินไปทำอะไร จะวางแผนทางการเงินได้หรือไม่ และต้องไม่นำมาใช้จ่ายอย่างไม่สุรุ่ยสุร่าย รวมถึงอาจมีโอกาสนในการประกอบอาชีพที่สามารถทำรายได้ที่สูงขึ้น หรือมีมุมมองหารายได้เสริมให้กับครอบครัวได้ เป็นการเสริมสร้างฐานรากของครัวเรือนเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง มีกระบวนการวางแผนอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ทำให้ข้อผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นกับการลงทุนผลิตสินค้าทางการเกษตร ให้เกิดความล้มเหลวน้อยที่สุด

๒. ปรับเปลี่ยนค่านิยม พฤติกรรมของเกษตรกร เป็นสิ่งสำคัญที่รัฐควรแก้ไข เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาอื่นตามมา โดยเฉพาะปัญหาการเป็นหนี้ หากสามารถณรงค์ให้เกษตรกรมีค่านิยมที่ถูกต้อง มีพฤติกรรมที่ดี จะทำให้เกษตรกรรู้จักคิดก่อนทำ ให้มีความขยันหมั่นเพียร ไม่ทอดทิ้งกับสิ่งที่ปัญหา และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวได้

๓. เกษตรกรมีส่วนร่วมแก้ปัญหา รัฐควรสนับสนุนให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง คอยให้การช่วยเหลือ ประคับประคอง แต่ต้องคิดเป็น ยืนได้ด้วยตนเอง และสามารถแก้ไขปัญหาของตนได้ นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่ดี เพราะเกษตรกรจะรู้ปัญหาของตัวเองมากที่สุด ว่าหนี้ที่

^๓ อรัญ วิสุทธิแพทย์, การบริหารทรัพยากรบุคคล, (ฉะเชิงเทรา : สำนักงานการเกษตรและสหกรณ์, ๒๕๕๖), หน้า ๓๒.

ก่อนนั้น มีสาเหตุที่แท้จริงอย่างไร เพื่อจะได้วางแผนการแก้ไขปัญหาทั้งระยะสั้น และระยะยาวควบคู่กันไป

๔. นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต ถ้าจะให้มีประสิทธิภาพ ต้องเน้นให้มีการทดลองปฏิบัติจริง และต้องไม่สร้างภาระให้กับเกษตรกร มีการตรวจสอบการปฏิบัติหรือทดลองทำแล้วเกิดปัญหาอย่างไร ต้องวางแผนให้เกษตรกรสามารถดำรงชีพได้ ไม่ต้องพึ่งพาใคร

๔.๒ การจัดองค์การ

๑. สร้างเครือข่ายชุมชนเกษตรกร เป็นการสร้างภูมิปัญญาชาวบ้าน ใช้กลไกของชุมชน โดยต้องใช้คนที่มีปัญหา บอกปัญหา จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดมากที่สุด เป็นการเชื่อมโยงภาครัฐกับเกษตรกรเข้าหากัน เพื่อเป็นโครงสร้างให้กับรัฐ ที่จะแก้ไขปัญหา เช่น อาจมีการทำทะเบียนเกี่ยวกับหนี้สินในครัวเรือน มากน้อยอย่างไร แยกคนที่ดี และคนที่ไม่ดีจากกันได้

๒. ให้สินเชื่อแก่กลุ่มเกษตรกรแทนการให้สินเชื่อรายบุคคล เพื่อให้เกษตรกรมีการตรวจสอบการนำเงินไปใช้ในครัวเรือน ว่านำไปทำอะไรผิดวัตถุประสงค์หรือไม่อย่างไร เป็นการช่วยภาครัฐดูแลงบประมาณไม่ให้สูญเปล่า และวัตถุประสงค์ในการให้สินเชื่อแก่เกษตรกร คือ การช่วยเหลือด้านการลงทุน เพื่อก่อให้เกิดรายได้ และเกษตรกรที่มีลักษณะเป็นกลุ่มก้อน มีการทำงานร่วมกัน ย่อมดีกว่าเป็นรายบุคคล เพราะจะได้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๓. จัดสรรผู้เชี่ยวชาญลงพื้นที่แก้ปัญหาต่อเนื่อง ต้องมีผู้เชี่ยวชาญหลายๆ ด้านมาให้ความรู้ที่เหมาะสมกับเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ และควรต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ซึ่งต้องช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรได้จริง อย่างใกล้ชิด เกษตรกรจะได้รับความรู้สึที่ดี ไม่ถูกทอดทิ้งเวลาเกิดปัญหาในอาชีพเกษตร มีคนที่จะสามารถให้คำปรึกษาอบด้าน และช่วยแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับหนี้สินที่เกิดขึ้นในครัวเรือน เพื่อวางแผนการช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม

๔. เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาภาคการเกษตรแบบครบวงจร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของวิทยาการสมัยใหม่ทางการเกษตร ด้านการผลิต ด้านการตลาด การจำหน่าย แหล่งเงินทุน ตลอดจนปัญหาที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญในอาชีพเกษตร ซึ่งจะทำให้เกษตรกรสามารถเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเกี่ยวกับปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช สารเคมี รวมถึงการทดลอง การประชาสัมพันธ์ การแข่งขัน เป็นการเสริมสร้างฐานรากของครัวเรือนเกษตรกรให้เข้มแข็ง เพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันในตลาดโลก

๔.๓ การบังคับบัญชา

๑. จัดฝึกอบรมรอบด้าน เน้นเรื่องของการพัฒนาให้เกษตรกรมีความรู้รอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับทางการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลักของครอบครัว พัฒนาความรู้เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัว สมาชิกของครอบครัว และสิ่งสำคัญต้องรู้จักวางแผนทางการเงิน

๒. กำหนดมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สิน โดยจัดแบ่งโซนในการเข้าไปกำหนดมาตรการแต่ละพื้นที่ แต่ละกลุ่มเป้าหมาย เพื่อลงลึกถึงปัญหาที่ทำให้เกษตรกรมีหนี้สิน วางแนวทาง มาตรการให้รัดกุมช่วยเหลือให้เกษตรกรสามารถยืนได้

๓. ประชาสัมพันธ์ด้านเกษตรให้ครบวงจรทั่วถึง ซึ่งในพื้นที่เกษตรแต่ละตำบล ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้ทั่วถึง และอาจมีการเรียกประชุมแต่ละพื้นที่เพื่อนำข่าวสารนั้นๆ มาช่วยกันศึกษา พัฒนา แก้ไข เพื่อไม่ให้ส่งผลเสียกับการทำการเกษตรของตน

๔. มอบหมายความรับผิดชอบแบบเจาะจง จะเห็นว่าหน่วยงานที่จะแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร ยังไม่ชัดเจน แต่มีรัฐบาลเป็นเจ้าภาพหลัก ทำให้หน่วยงานหลายหน่วยงานแก้ไขปัญหาเดียวกัน เกิดความซ้ำซ้อนในการดำเนินโครงการต่างๆ และกระจัดกระจาย ไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้จริง

๔.๔ การประสานงาน

๑. ขยายพื้นที่แก้ปัญหาแก่เกษตรกรเพิ่มขึ้น เมื่อเริ่มมีการวางแผน จัดองค์การ บังคับบัญชา หรือสั่งการเชิงพุทธจริยธรรมาภิบาล รัฐต้องมีการขยายพื้นที่ที่จะต้องเข้าไปช่วยเหลือเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

๒. ประสานงานแก้ปัญหาพร้อมกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อวางแผน ประชุมร่วมกันเพื่อช่วยกันแก้ไขแก้ปัญหาหนี้สินเกษตรกรที่เรื้อรังมา ตั้งทีมเพื่อทำงานร่วมกันหลายๆ หน่วยงาน แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน และจริงจังในการแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรอย่างแท้จริง ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ใดๆ

๓. ประชุมร่วมกันเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินทุกไตรมาส ต้องกำหนดระยะเวลาในการประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ว่ามีการดำเนินการแล้วเกิดปัญหาอะไร และต้องแก้ไขอย่างไร

๔. ให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ การแก้ไขปัญหา สิ่งสำคัญที่สุดต้องให้เกษตรกรแก้ปัญหาที่ตัวเองก่อน ถ้าแก้ไขไม่ได้ต้องมาสำรวจว่าเกิดจากภาระที่มากเกินไปหรือไม่ ต้องยื่นมือเข้าไปช่วยเพื่อให้สามารถยืนด้วยตนเองได้

๔.๕ การควบคุม

๑. ประเมินผลทุกโครงการอย่างต่อเนื่อง การควบคุม ติดตาม ทุกโครงการที่นำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรแล้วมีผลอย่างไร แก้ไขได้เพราะเหตุใด เพื่อนำผลที่ได้รับมาประเมินความสำเร็จ และพัฒนาต่อยอดให้กับโครงการต่อไปได้โดยที่ไม่ทำโครงการซ้ำซ้อน

๒. ประเมินผลการใช้งบประมาณให้ได้ผลคุ้มค่าที่สุด การควบคุมนอกจากติดตามผลการดำเนินการตามโครงการต่างๆ แล้ว ว่าเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้หรือไม่

๓. ควบคุมการดำเนินการตามโครงการต่างๆ อย่างใกล้ชิด สม่ำเสมอ เมื่ออนุมัติโครงการใดๆ แล้ว ต้องมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการให้ชัดเจน

๔. ให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่ ในการควบคุมผู้กำหนดนโยบาย ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และผู้ปฏิบัติที่ได้รับผลกระทบ รัฐต้องมองทุกฝ่าย มองปัญหาให้ทะลุ ว่าคืออะไร จึงจะสามารถดำเนินการแก้ไข และให้ทุกฝ่ายยอมรับได้ ยินยอมที่จะปฏิบัติตามโดยไม่ข้องใจ

๔.๖ แนวทางการชำระหนี้ตามหลักพุทธจริยธรรมาภิบาล

แนวทางการชำระหนี้เกษตรกรไทยตามหลักพุทธจริยธรรมาภิบาล ได้จากการบูรณาการหลักการบริหารกับหลักพุทธจริยธรรมาภิบาล (หลักทฤษฎีธรรมมีกัตถะประโยชน์) เพื่อให้เกิดการ

ดำเนินการตามนโยบายการชำระหนี้ที่ส่งเสริมเกษตรกรให้สามารถชำระหนี้ได้ คือ การวางแผน การจัดการ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม จึงได้แนวทางการชำระหนี้เกษตรกรไทย ซึ่งจะให้เกิดประสิทธิผลการชำระหนี้ที่ดี ดังนี้ ๑) เกษตรกรมีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้น ๒) เกษตรกรมีเงินออมเพิ่มขึ้น ๓) เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ๔) เกษตรกรมีศักยภาพในการชำระหนี้ดีขึ้น ๕) เกษตรกรมีอัตราส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินลดลง ๖) เกษตรกรสามารถส่งชำระหนี้ได้เมื่อสิ้นสุดโครงการ

๕. อภิปรายผล

การศึกษาวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินการตามนโยบายการชำระหนี้เกษตรกรไทย ตามหลักพุทธจริยธรรมาภิบาล มาปรับประยุกต์ใช้กับเกษตรกรไทย ส่งเสริมให้มีความสามารถในการชำระหนี้ได้ ซึ่งจากการวิจัย พบว่า

๑. สภาพปัญหาการชำระหนี้ของเกษตรกรไทย จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคในการชำระหนี้ของเกษตรกรไทย เกิดจาก ๓ ปัจจัยหลักคือ ๑) ปัจจัยด้านบุคคล ๒) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และ ๓) ปัจจัยนโยบายการชำระหนี้ ซึ่งสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

๑.๑ ปัจจัยด้านบุคคล จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นปัญหาด้านบุคคลของเกษตรกรเอง ได้แก่ ปัญหาภายในครัวเรือน ปัญหาทางการศึกษา ไม่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ปัญหาด้านพฤติกรรมที่เป็นลักษณะนิสัยส่วนตัว บิดพลิ้วไม่ชำระหนี้ ขาดความขยันหมั่นเพียร มีค่านิยมที่ผิด ไม่มีความรู้ความเข้าใจงานด้านการเกษตร

๑.๒ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของเกษตรกรไทย ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจและสังคม สภาพการเมือง แหล่งเงินทุน ปัญหาเรื่องการผลิต ปัญหาเรื่องการตลาด และปัญหาเรื่องที่ทำกินของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนมากในจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นเกษตรกรสมัยใหม่ ใช้เทคโนโลยีไม่ถุกวิธี หนี้ที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เกิดจากภาระที่เกิดขึ้นภายในครัวเรือน ปัจจัยแวดล้อมในปัจจุบันเอื้ออำนวยให้เกษตรกรไม่อยู่อย่างพอเพียง เกิดค่านิยมยืดอกยืม จึงทำให้เกิดปัญหาด้านเงินทุนอยู่ร่ำไปโดยเฉพาะต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้น ถ้าเกษตรกรไม่สามารถบริหารต้นทุนได้ นั่นหมายถึงรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นและการควบคุมได้ยาก รวมถึงเกษตรกรมีข้อจำกัดในเรื่องของพื้นที่ทำการเกษตร บางที่ต้องไปเช่าที่ทำกิน หรือมีพื้นที่ในการเกษตรจำกัด ไม่สามารถเพิ่มพื้นที่ในการทำเกษตรได้ หรือถูกโกงจากพ่อค้าคนกลาง การที่เกษตรกรไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง เช่าที่ทำกิน นายทุนรายใหญ่ก็เป็นปัญหาสำคัญ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องน้ำ ความไม่แน่นอนทางด้านดินฟ้าอากาศ และน้ำเป็นปัจจัยหลักในการทำเกษตรพื้นที่ที่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังต้องอาศัยการชลประทาน เกษตรกรยังคงประสบปัญหานี้ในการประกอบอาชีพอยู่ ปัญหาข้อมูลทางการตลาด ขาดความรู้ด้านการเกษตรครบวงจร ไม่ทราบข่าวสารความรู้ในการประกอบอาชีพเกษตร ไม่สามารถเข้าถึงการให้บริการหรือความช่วยเหลือต่างๆ ของรัฐ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ นริศร ทองธิราช ได้วิจัยเรื่อง “นโยบายของรัฐกับปัญหาที่ดินของเกษตรกร : กรณีศึกษาการแก้ไข

ปัญหาเกษตรกรที่จังหวัดสกลนคร”^๔ พบว่า ๑) ปัญหาที่ดินของเกษตรกรที่นโยบายของรัฐจะต้องเข้าไปแก้ไขโดยรวมก็คือปัญหาเกษตรกรที่มีที่ดินทำกิน แต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้น ทำให้ต้องบุกรุกใช้ประโยชน์ที่ดินรกร้างว่างเปล่าของรัฐ หรือเขตป่าสงวนแห่งชาติ ปัญหาเกษตรกรที่มีที่ดินทำกินแต่ไม่เพียงพอต้องเช่าที่ดินเพิ่มเติมบางส่วนเพื่อยกระดับรายได้ให้สูงขึ้น ปัญหาเกษตรกรต้องเช่าที่ดินทำกินทั้งหมดโดยไม่มีที่ดินทำกินเลย และปัญหาเกษตรกรที่ไร้ที่ดินทำกิน มีอาชีพรับจ้างทำงานทั้งในภาคการเกษตรกรรมและนอกภาคการเกษตร และ ๒) ปัญหาที่ดินของเกษตรกรดังกล่าวนี้กลับพบว่านโยบายของรัฐควรกำหนดมาตรการที่เข้มข้นในการดำเนินการ เช่น การกำหนดเขตการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ ในการจัดระบบเอกสารสิทธิใหม่โดยให้มีเอกสารสิทธิชนิดเดียวคือโฉนดที่ดิน การเร่งรัดในการจัดระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับที่ดินทำกินเพื่อกำหนดมาตรการควบคุม โดยข้อมูลนี้เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ง่ายและโปร่งใส และการหาหนทางนำที่ดินที่ถูกทอดทิ้งมาใช้ให้เป็นประโยชน์เป็นที่ดินทำกินของเกษตรกร ทั้งนี้ โดยสรุปควรกำหนดมาตรการที่ชัดเจนโดยรวมคือ มาตรการปฏิรูปที่ดิน การจัดให้มีธนาคารที่ดิน การจัดรูปที่ดิน และมาตรการจัดเก็บภาษีที่ดิน

๑.๓ ปัจจัยนโยบายการชำระหนี้ ประกอบไปด้วย ปัญหาในการดำเนินงานโครงการนโยบายรัฐบาล การจัดสรรงบประมาณเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรไม่เพียงพอ การประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ส่วนราชการ ธ.ก.ส. ขาดความรู้ที่มากพอที่จะให้บริการความรู้แก่เกษตรกรที่ดี จากผลการวิจัยพบว่า โครงการพักชำระหนี้ดำเนินการในปี ๒๕๕๔ – ๒๕๕๗ เพียง ๓ ปี แม้โครงการจะก่อให้เกิดประสิทธิผล แต่ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินโครงการ เนื่องจากรัฐบาลขาดความเสถียร โครงการต่างๆ ที่รัฐบาลริเริ่มเพื่อใช้แก้ไขปัญหา ก็ไม่สามารถประสบความสำเร็จได้อย่างแท้จริง เนื่องจากเกษตรกรมีปัญหาไม่เหมือนกัน และการแก้ไขปัญหาไม่สามารถครอบคลุมได้ทุกปัญหา เช่น ปัญหาครัวเรือนปัญหาค่าครองชีพ ปัญหาราคาผลผลิต ต้นทุนที่ไม่แน่นอน การประชาสัมพันธ์ ขาดสารข้อมูล ยังไม่ทั่วถึง ทำให้เป็นปัญหาในการสื่อสารกับเกษตรกรเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของโครงการพักชำระหนี้ ตัวชี้วัดในการประเมินผลโครงการไม่ถึงเกณฑ์ของปัญหาที่แท้จริง แสดงเงื่อนไขเพียง ๓ ข้อ คือ ๑. ต้องเป็นผู้ที่ประสบปัญหาทางการเงินและเข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้กับ ธ.ก.ส. ๒. ต้องเข้ารับการอบรมเพื่อฟื้นฟูอาชีพ ปรับทัศนคติ จำนวน ๒ หลักสูตร และ ๓. มีการออมเงิน ซึ่งยังไม่สามารถประเมินผลได้ชัดเจนว่าเกษตรกรมีการอบรมแล้วนำไปใช้หรือไม่ มีปัญหาหรือไม่อย่างไร การออมเงินเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างไร มีวิธีการเพิ่มผลผลิตหรือลดต้นทุนรายจ่ายอย่างไร และหากหมดโครงการเกษตรกรกลุ่มนี้จะสามารถชำระหนี้ได้หรือไม่ อย่างไร ในการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาล ในโครงการพักชำระหนี้ ของ ธ.ก.ส. เป็นโครงการที่มีงบประมาณจากรัฐบาล เพื่อดำเนินโครงการยาวนานกว่าโครงการอื่น ๓ ปี การดำเนินโครงการตามงบประมาณที่มีไม่เพียงพอ ทำให้ประสิทธิผล

^๔ นริศร ทองธิราช, “นโยบายของรัฐกับปัญหาที่ดินของเกษตรกร : กรณีศึกษาการแก้ไขปัญหาเกษตรกรที่จังหวัดสกลนคร”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐).

ในการดำเนินนโยบายดังกล่าว จึงยังไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ของเกษตรกรได้อย่างยั่งยืน ซึ่งไม่ได้สอดคล้องหรือเป็นไปตามแนวคิดที่เกี่ยวกับนโยบายการชำระหนี้ของเกษตรกรไทย ซึ่งนโยบายที่ดีต้องสอดคล้องกับค่านิยมและความต้องการของประชาชน เมื่อถูกนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเสมอภาค หากนโยบายสาธารณะมีลักษณะในทางตรงกันข้าม จะส่งผลให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ยากจน ด้อยการศึกษา ด้อยการพัฒนา และคุณภาพชีวิตต่ำ^๕ และนโยบายสาธารณะยังมีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศของรัฐบาลในด้านต่างๆ ได้แก่ เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการกำหนดทิศทางการของประเทศให้ตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาที่สำคัญของประชาชน เนื่องจากนโยบายสาธารณะนั้น รัฐบาลได้กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาในการดำเนินงานโครงการนโยบายรัฐบาล ทำให้เกษตรกรสามารถเป็นหนี้ได้ง่ายขึ้น แม้จะออกมาในรูปแบบของการช่วยเหลือเป็นเงินทำทุน แต่ผลลัพธ์ทางลบก็คือ เกษตรกรกู้เงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ และไม่มีการติดตามประเมินผลที่ชัดเจนพอ ทำให้การช่วยเหลือของรัฐบาล เป็นการทำให้เกษตรกรเกิดหนี้ในรูปแบบต่างๆ เช่น ธนาคารประชาชน กองทุนหมู่บ้าน หรือแม้แต่การกู้เงินจาก ธ.ก.ส. แต่ก็ไม่ได้ทำให้เกษตรกรประสบความสำเร็จ

๒. การวิเคราะห์องค์ประกอบของการชำระหนี้ ซึ่งประกอบไปด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุมโดยยึดตามหลักการพุทธจริยาธรรมาภิบาล จากผลการวิจัยค้นพบว่า โครงการพักชำระหนี้มีการวางแผนเงินกู้ระยะสั้น ระยะยาวให้แก่เกษตรกร แต่ยังไม่เป็นไปตามขั้นตอนตามนโยบายการชำระหนี้การเกษตร การมอบหมายหน้าที่งานแต่ละฝ่ายภายในโครงการ พบว่า เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินการช่วยเหลือภาคเกษตรยังไม่เป็นธรรมกับทุกฝ่าย เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามโครงการมิได้ยึดหยุ่นให้กับทุกฝ่าย มีการประชุมสัมมนาเพื่อกำหนดแนวทางวิธีการดำเนินการให้ความช่วยเหลือภาคการเกษตรที่เหมาะสมในปัจจุบันไม่มีการติดตามผลการผ่อนผันการชำระหนี้สินการเกษตร และจากผลการวิเคราะห์หาแนวทางการบริหารงานตามหลักพุทธจริยาธรรมาภิบาลเพื่อการชำระหนี้ของเกษตรกรไทย พบว่า เกษตรกรควรวิเคราะห์และคิดเป็นว่าหนี้ที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากอะไร ใส่ใจและตระหนักว่ามีภาระหนี้สินที่ต้องใช้คืน ต้องปรับพฤติกรรมลด ละ เลิก อบายมุขทั้งหมด ทำบุญชดเชยหนี้ เพื่อวางแผนการใช้จ่ายเงินล่วงหน้า ประหยัด และมีการออมเงินเพิ่มขึ้น ศึกษาค้นหาการประกอบอาชีพหลายๆ ด้าน ที่จะทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น รู้จริง สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากทุกอย่าง ไม่เกียจงาน ทำความเข้าใจกับโครงการต่างๆ ที่รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือ และตั้งใจปฏิบัติจริงๆ ไม่สร้างหนี้สินเพิ่ม อยู่อย่างพอเพียง พยายามศึกษาหาความรู้ ทดลองทำเกษตรครบวงจร เพื่อพัฒนาตนเอง อยู่ตลอดเวลา ติดตามข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับอาชีพเกษตรให้ทันต่อสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องเป็นไปตามทฤษฎีระบบ ของเดวิด อีสตัน (David Easton) ที่ได้เน้นการจัดการที่ระบบชัดเจนเป็นการสร้าง

^๕ สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, นโยบายสาธารณะ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๑), หน้า ๒๗.

ประสิทธิผลให้เกิดแก่งองค์กร ตามแนวคิดของทฤษฎีระบบมีสมมติฐานที่สำคัญว่า ทุกส่วนของระบบมีความสัมพันธ์กับทุกส่วนอื่นๆ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นกับส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบ จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตรกับส่วนอื่นๆ เนื่องจากส่วนประกอบทุกส่วนของระบบไม่มีความเป็นอิสระต่อกัน และสอดคล้องกับทฤษฎีการบริหาร ของฮังรี ฟาโยล์ (Henry Fayol) ที่ได้เสนอแนวทางการบริหารโดยมีความเชื่อว่า เป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาล โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหารประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร ๕ ประการคือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) การควบคุม (Controlling) ฮังรี ฟาโยล์ (Henry Fayol) ได้เสนอแนวทางการบริหารโดยมีความเชื่อว่า เป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาล

๓. แนวทางการชำระหนี้ของเกษตรกรไทยตามหลักพุทธจริยธรรมาภิปาล จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามหลักอุฏฐานะสัมปทา คือ ไม่เกียจคร้าน ขยันทำมาหากิน มุ่งพัฒนางานเกษตรให้มีผลผลิตเพิ่ม สร้างรายได้ในครัวเรือนเพิ่ม แสวงหาความรู้เพื่อลดต้นทุน รายจ่าย นอกจากนี้ให้นำหลักขันติธรรมมาใช้เพื่อความขยันหมั่นเพียรเกิดพลังสูงสุด นำหลักอารักขสัมปทา มาใช้เมื่อมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น ต้องสามารถรักษาทรัพย์สินที่หามาได้โดยมีการแบ่งสัดส่วนของทรัพย์สินไว้ใช้จ่ายในการดำรงชีพของครัวเรือน แบ่งไว้เป็นทุนหมุนเวียนในการทำงานเกษตร และต้องเก็บไว้ใช้ในยามอันตราย ซึ่งหมายถึง ยามที่ฉุกเฉิน จำเป็น หากทำได้แบบนี้แล้วจะทำให้ไม่เป็นหนี้ย่างแน่นอน ควรมีบุคลากรที่เป็นกัลยาณมิตรที่ดี เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ ในงานการเกษตร และต้องประกอบไปด้วยความซื่อสัตย์ ความมีสัจจะ ในการดำเนินชีวิต ใช้หลักสมชีวิตา ก็จะไม่เกิดหนี้ เพราะเป็นการเลี้ยงชีพแต่พอดี เสมือนกับการยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้อาจนำหลักสันโดษ ๓ ประการ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของเกษตรกร จะช่วยให้การดำรงชีพของเกษตรกรปราศจากความยากจน และมีทุนรอนเพียงพอต่อการดำรงชีพ ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ที่ว่าการมีชีวิตพอเพียง หรือ สมชีวิตา อันเป็นคำสอนข้อหนึ่งในพระพุทธศาสนา มุ่งให้มวลมนุษยชาติดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ฟุ่มเฟือย ใช้จ่ายให้พอเหมาะแก่กำลังทรัพย์สินที่หามาได้ ไม่ตกเป็นทาสของกิเลส คือความทะยานอยากจนเกินไป ซึ่งอาจเป็นแนวป้องกันความยุ่งยากในชีวิตและวิกฤตเศรษฐกิจทุกระดับได้เป็นอย่างดี ทำให้ชีวิตมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก แนวทางปฏิบัติเพื่อดำรงชีวิตที่พอเพียงจากหลักพุทธธรรม สรุปให้เข้าใจง่ายก็คือการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือความพอประมาณ ความมีเหตุผล ระบบสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ทั้งนี้ ต้องอาศัยความรู้รอบรู้ ความรอบคอบ และความมีจิตสำนึกในคุณธรรม ความเพียร และมีสติปัญญา เพื่อให้เกิดความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็ว แนวทางการปฏิบัติเพื่อนำหลักพุทธธรรมและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เพื่อมุ่งเน้นให้แต่ละบุคคลและครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ พึ่งพาตนเองอย่างเต็มความสามารถ ไม่ทำ

อะไรเกินตัว ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ใฝ่รู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อความมั่นคงในอนาคตและเป็นที่พึ่งผู้อื่นได้ในที่สุด ตัวอย่างเช่น การประกอบอาชีพที่สุจริตเมื่อมีรายได้แล้วต้องรู้จักจัดสรรรายรับ รายจ่าย ประหยัด แต่ไม่ใช่ตระหนี่ ต้องลด ละ เลิก อบายมุข สอนบุคคลในครอบครัวให้รู้จักคุณค่า รู้จักอดออม รู้จักใช้ รู้จักแบ่งปัน และรู้จักรักษาสุขภาพ รวมถึงการรักษาวัฒนธรรม ประเพณี การอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม ทั้งผู้ที่มีอำนาจในการบริหารประเทศต้องให้การศึกษาอย่างทั่วถึง โดยเริ่มวางรากฐานให้ประชาชนส่วนใหญ่อยู่อย่างพอมีพอกิน และพึ่งตนเองได้ มีความรู้ มีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มชุมชน เพื่อสืบทอดภูมิปัญญา พัฒนาแนวความคิดของประชาชนตามแนวทางของความพอเพียง พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

๖. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยการบริหารงานตามพุทธจริยธรรมาภิบาลเพื่อการชำระหนี้ของเกษตรกรไทย มีประเด็นที่สำคัญที่ผู้วิจัยนำเสนอเป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

๖.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) รัฐควรเน้นเรื่องการศึกษาแก่เกษตรกรที่ยากจน ให้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ มีการพัฒนาความคิดให้มีวิสัยทัศน์

๒) เร่งรณรงค์ปลูกฝังให้เกิดเกษตรกรมืออาชีพในทุกพื้นที่ทำการเกษตร

๓) รัฐบาลควรมีการสำรวจให้เห็นถึงปัญหาที่แท้จริงของการเป็นหนี้ของเกษตรกรในแต่ละพื้นที่

๔) วางนโยบายให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน มีการประสานงานกันอย่างจริงจัง

๕) สำรวจข้อมูลทางการตลาด และสื่อสารให้เกษตรกรเข้าใจ และคอยสนับสนุนทุกอย่าง

๖) จัดสรรที่ดิน และน้ำไม่ให้มีปัญหาในพื้นที่ของตน

๖.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปปฏิบัติ

ด้าน ธ.ก.ส.

๑) จัดบุคลากรติดตามประเมินผลถึงการนำเงินไปใช้ของเกษตรกรแต่ละราย ว่ายืมไปทำอะไร ได้ผลเป็นอย่างไร

๒) สำรวจรายได้ของเกษตรกรในพื้นที่ของตน ว่ามีรายได้ต่อครัวเรือน มีรายจ่ายต่อครัวเรือน เท่าใด ต้องแก้ปัญหาที่จุดไหน

๓) กระตุ้นการให้โอกาสแก่เกษตรกร ในการสร้างรายได้ มีทางเลือกอย่างเหมาะสม ยึดหลักความพอเพียงควบคู่ไปด้วย

๔) หาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานการเกษตรใหม่ ๆ เพื่อให้ความรู้แก่เกษตรกรในพื้นที่ เพื่อจะได้มีการปรับเปลี่ยน ปรับปรุงให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ด้านเกษตรกร

๑) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์

๒) ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยการศึกษาจากส่วนราชการต่างๆ

๓) ไม่กลัวที่จะแก้ปัญหาหนี้ ต้องมีส่วนร่วมในชุมชน

๖.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการบริหารงานตามพุทธจริยธรรมาภิบาลเพื่อการชำระหนี้ของเกษตรกรไทย ทั้งทางบวก และทางลบ เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาต่างๆ ในการบริหาร

๒) ศึกษาเครื่องมือทางการบริหารสมัยใหม่ เพื่อนำมาใช้สร้างสมรรถนะในการบริหารงานเพื่อการชำระหนี้ของเกษตรกรไทย เพื่อบูรณาการศาสตร์สมัยใหม่ให้ทันสมัยตลอดเวลา

๓) ศึกษาแนวทางการใช้หลักธรรมอื่น ในการบริหารงานเพื่อการชำระหนี้ของเกษตรกรไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการรักษาองค์กรให้เข้มแข็งสืบต่อความรู้ทางพระพุทธศาสนา

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ

จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร. **สังคมทางแก้วิกฤตสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทฟ้าอภัย, ๒๕๕๑.

สมบัติ อารังธัญวงศ์. **นโยบายสาธารณะ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๑.

อรัญ วิสุทธิแพทย์. **การบริหารทรัพยากรบุคคล**. ฉะเชิงเทรา: สำนักงานการเกษตรและสหกรณ์, ๒๕๕๖.

(๒) วิทยานิพนธ์

ดวงพร สมสมัย. “การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมทฤษฎีอัมมิกัตถประโยชน์ ๔ : กรณีศึกษาอำเภอวังสามสีบ จังหวัดอุบลราชธานี”. **รายงานการวิจัย**. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๓.

นริศร ทองธิราช. “นโยบายของรัฐกับปัญหาที่ดินของเกษตรกร : กรณีศึกษาการแก้ไขปัญหาเกษตรกรที่จังหวัดสกลนคร”. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐.

